

The Demeter logo, featuring the word "demeter" in a white, lowercase, sans-serif font on an orange rectangular background with a green swoosh underneath. The background of the entire page is a photograph of a person's hands holding several small, light-brown potatoes over dark, rich soil.

demeter

GIDS & MINIMAGAZINE

DEMETERMAGAZINE.NL

Zomer 2022

**DON'T LOOK UP, LOOK DOWN
NO SOIL, NO FOOD!**

Demeter is het kwaliteitskeurmerk voor biodynamische landbouw en voeding

KIES VOOR VOGELVRIENDELIJKE ZUIVEL

Wat hebben weidevogels te maken met zuivel?

Veel! Door schaalvergroting in de landbouw zijn veel vogels verdwenen, met name weidevogels die in weilanden broeden en hun voedsel zoeken. Daardoor wordt er in de Nederlandse weides steeds minder gefloten. “Zorg voor vogelvriendelijke weilanden en red de weidevogels,” zegt Vogelbescherming Nederland daarom. De Zuiver Zuivel boeren zijn het daarmee eens. Samen met Vogelbescherming zorgen deze boeren voor bloemrijke weides vol vlinders en bijen, waarin niet alleen hun gehoornde koeien heerlijk kunnen grazen maar ook de kenmerkende Nederlandse boerenlandvogels en hun kuikens goed gedijen.

Maar niet alleen in de wei, ook op en rond het boerenerf wordt gezorgd voor voldoende broedgelegenheid en voedsel voor vogels. Denk hierbij aan insectenrijke erfbeplantingen, nestkasten of het openlaten van staldeuren voor bijvoorbeeld de boerenwaluw. Het behoud en herstel van streekeigen landschapselementen draagt ook bij aan een grote biodiversiteit op en rond de boerderij.

www.zuiverzuivel.nl en www.zuivelwijzer.nl

Piet Spoorenberg,
Vogelbescherming Nederland:

“Om verdere afname te voorkomen, werkt Vogelbescherming nauw samen met Nederlandse boeren. De boeren van Zuiver Zuivel verdienen een standbeeld voor hun inzet voor het behoud van de boerenlandvogels. In hun bedrijfsvoering hebben ze niet alleen oog voor het welzijn hun koeien, maar ook in belangrijke mate voor de vogels. Dit doen zij volgens de eisen die wij – namens de vogels – aan het beheer door de boeren stellen. Denk aan later maaien, waardoor er tijdens het broedseizoen meer beschutting is, kruiden en bloemen laten groeien tussen het gras en een hoog waterpeil zodat een biodivers landschap ontstaat met meer voedsel voor weidevogels. Als Vogelbescherming zijn wij trots op deze boeren en verbinden wij graag onze steun en ons logo aan de waardevolle zuivel die hieruit voortkomt.”

René Bor,
biodynamisch melkveehouder:

“Als we ’s zomers de weilanden maaien, laten we eilandjes met lang gras staan. Die variatie in graslengte is belangrijk voor de weidevogels: in het korte gras zoeken ze voedsel, in het hoge gras kunnen ze schuilen. Het voorjaar vind ik het mooiste seizoen. Dan gaan de koeien naar buiten en staat het weiland vol paardenbloemen en vergeet-me-nietjes en zijn er volop weidevogels.”

Gerlof Pronk,
biodynamisch melkveehouder:

“Wij hebben ons boerenlandschap gastvrij gemaakt voor vogels. Zo hebben we zonnebloemen ingezaaid en een kwart hectare van ons graan oogsten we niet maar laten we staan op het land. Die pitten en graankorrels zijn belangrijk wintervoer voor mussen, vinken en mezen. In ruil daarvoor eten zij in de lente de muggenlarven en schadelijke insecten uit de gewassen.”

demeter

DON'T LOOK UP, LOOK DOWN. NO SOIL, NO FOOD!

ONZE TOEKOMST LIGT ONDER ONZE VOETEN

Onze toekomst is verbonden met onze omgang met de bodems, de bron van ons bestaan. De bodem herbergt het grootste levensweb ter wereld, waar miljarden bacteriën en schimmels samenwerken met planten en bomen. In onze gewaskeuzes en onze omgang met de bodems, ligt de oplossing voor de klimaatcrisis, de biodiversiteitscrisis, onze voedselzekerheid en tal van sociale en gezondheidsvraagstukken besloten. Maar ondanks de enorme urgentie om de bedreigingen die boven ons hoofd hangen aan te pakken en ondanks de geweldige mogelijkheden die de ecologische landbouw in zich heeft om het tij te keren, gaan de grote geldstromen nog steeds richting industriële landbouw. Maar met onze vee-industrie, het grootschalig kunstmestgebruik en het gebruik van landbouwgif putten we onze bodems uit. Het is de hoogste tijd voor een transitie van import- en exportlandbouw als hoofdpijndossier, naar een vroegdevolle en natuurinclusieve regionale landbouw met bodemverzorging als basis.

Het letterlijk levensbepalende bodemleven staat door de industriële landbouw wereldwijd onder grote druk. Ook Nederland speelt daar direct en indirect een grote rol in als groot importeur van veevoer voor onze vee-industrie. Maar kennelijk zijn de dramatische gevolgen van dit ‘model’ – dat drijft op fossiele brand-

stoffen – nog steeds onvoldoende doorgedrongen om overheden tot adequate actie aan te zetten. De lobby van de agro-industrie om door te gaan met het voor aandeelhouders lucratieve systeem van kortetermijnextploitatie van natuurlijke hulpbronnen, is kennelijk nog te sterk. Toch moet het roer nu echt om.

Landbouw is geen industrie, geen natuur, maar cultuur

Als de zorg voor bodemvruchtbaarheid als uitgangspunt wordt genomen, dient dat onze klimaatdoelen, onze biodiversiteitsdoelen, de kwaliteit van ons oppervlaktewater, de leefbaarheid van het platteland, de gezondheid van onze bevolking en onze voedselzekerheid. Nu dit inzicht bij een bewustwordende groep burgers toeneemt ontstaan er op steeds meer plaatsen zogenaamde boer-burger collectieven. Via community supported agriculture (CSA's) zoeken ze een weg buiten het bestaande voedselsysteem, door samen grond te pachten of beheren en vanuit agro-ecologische principes en zonder kunstmest en landbouwgif te gaan werken. CSA's, zoals het succesvolle concept *Herenboeren* (inmiddels 14 operationeel en 35 in de pijplijn) zorgen bovendien voor sociaaleconomische vernieuwing en brengen de landbouw weer in het midden van onze cultuur. Naast de paar duizend biologisch werkende

boerderijen vormen deze pioniers oases van hoop en verbinding. Ze tonen aan dat voedsel verbouwen zonder chemisch-synthetische middelen een reële optie is. Landbouw is geen industrie, landbouw is geen natuur, landbouw is cultuur, waar mensen planten en dieren letterlijk in cultuur brengen om onze basisbehoeften te dienen.

Maar het is nog volstrekt onvoldoende. Onze overheid zal een leidende rol moeten vervullen om de chemie in de landbouw in lijn met de Europese 'green deal' aan banden te leggen en onze afhankelijkheid van de import van grondstoffen te verkleinen. Het is de overheid die vanuit haar maatschappelijke zorgplicht en als wetgever kan en moet zorgen dat biologische of andere vormen van gifvrije landbouw de nieuwe norm worden.

Regionaal werkende boeren voeden de wereld

De VN rapporteert in haar recente 'Global Land Outlook' dat 40% van onze bodems wereldwijd inmiddels ernstig is gedegradeerd. Met steeds vaker regionale voedseltekorten als gevolg. De oplossingen voor deze problemen zijn volgens hetzelfde VN-rapport gelegen in het verbeteren van de positie van vaak kleinschalig en voor de eigen regio werkende boeren om vanuit agro-ecologische principes te kunnen werken. De agro-industrie roept altijd dat 'zij de wereld voedt', maar dat klopt niet. De sleutel ligt bij boeren die gericht zijn op de lokale bevolking en die – ondanks dat ze nog maar een kwart van het landbouwoppervlakte in de wereld in handen hebben – naar schatting 70% van het voedsel voor mensen verzorgen. Onlangs bleek uit een rapport van Ecoruralis dat boeren in de Oekraïne die 1 tot maximaal 100 hectare bewerken met slechts 12% van het totale areaal, meer dan de helft van het voedsel verzorgen. 98% van de aardappelen, 86% van de groenten, 85% van het fruit en 81% van de melk!

Overall worden boeren – die soms al vele generaties op hetzelfde land werken – door investeerders op vaak agressieve wijze van hun grond verdreven voor industriële landbouw. In plaats van steun voor lokale boeren om hun kennis te verbeteren en opbrengsten te verhogen door te investeren in de bodem en de biodiversiteit, komt er agro-industrie voor in de plaats, met eigenaars – vaak ook oligarchen – zonder

binding met de omgeving. Ze grazen als sprinkhanen over de aardbodem en produceren vooral diervoeder en energiegewassen voor de export in plaats van voedsel voor de lokale bevolking.

Natuurinclusieve kringlooplandbouw als exportmodel

Juist Nederland zou als dichtbevolkte delta nu een omslag kunnen maken naar een natuurinclusieve kringlooplandbouw die vooral voor de eigen regio produceert. Niet alleen als bron voor vers voedsel, maar ook met andere gewassen die – voor zover de ruimte het toelaat – kunnen dienen als

Het is de overheid die vanuit haar maatschappelijke zorgplicht en als wetgever kan en moet zorgen dat biologische of andere vormen van gifvrije landbouw de nieuwe norm worden

milieuvriendelijke grondstoffen voor de bouw, voor kleding, en voor eco-diensten als schoon water en natuur. Met bijvoorbeeld lisdodde dat geteeld kan worden bij hogere grondwaterstanden in de veenweidegebieden, zodat de methaanuitstoot door verdroging hier tot stilstand kan worden gebracht. Van lisdodde kan ondermeer isolatiemateriaal worden gemaakt. Zo kan landbouw bijdragen aan een circulaire samenleving. De kennis die we daarmee opdoen kan – geholpen door onderzoekers en designers – enigszins vergelijkbaar met ons watermanagement, ons nieuwe exportmodel worden.

Van onze overheden vraagt het regelgeving met ruimte voor pioniers en belastingen voor de vervuilers om oneigenlijke concurrentie tegen te gaan. Zo kan er in ons land een transitie in gang worden gezet van de milieubelastende export van o.a. bloemen en bloembollen, vlees en zuivel (waar voor het benodigde veevoer elders in de wereld ontbossing en grondonteigening plaatsvindt) naar een klimaat-, natuur-, dier- en mensvriendelijke landbouw die tal van beleidsdoelen dichterbij brengt.

Nu is het juiste moment

En er ligt nu een mooie kans om door te pakken. Met de huidige hoge energieprijzen en geopolitieke conflicten, zijn met name kunstmest en veevoer fors duurder

geworden. Kunstmest en veevoer voor onze intensieve dierhouderij, vormen met landbouwgif de 'pijlars' van ons huidige voedselsysteem en staan aan de basis van vele milieu- en gezondheidsproblemen. Met een gifvrije landbouw en een drastisch verkleinde veestapel, ontstaat ruimte voor veel meer plantaardige voedselproductie voor mensen, ontstaat er weer ruimte voor vogels en insecten, is er geen stankoverlast voor burgers rondom megastallen, zijn er minder risico's op uitbraken van dierziekten en worden er veel minder broeikasgassen uitgestoten. Bovendien verkleint vermindering van het gebruik van gewas-

bestrijdingsmiddelen de kans op de ziekte van Parkinson, die steeds meer boeren en burgers treft in gebieden waar veel landbouwgif wordt gebruikt. En dan laat ik de gezondheidsvoordelen van voedsel uit vitale bodems nog buiten beschouwing. Dat landbouwgif niet gunstig is, dat zullen de meesten van ons wel begrijpen, maar wat is het probleem met kunstmest? Sinds de industriële revolutie zijn we onze bodems steeds minder gaan beschouwen als levend organisme, maar als een soort substraat om planten en (indirect) dieren zo snel mogelijk mee te voeden, met een sleutelrol voor kunstmest.

De productie van stikstofkunstmest vraagt een grote hoeveelheid fossiele energie en voedt direct de plant en niet het bodemleven en werkt als zodanig als een soort doping. Met kunstmest kan meer voedsel worden geproduceerd, maar in de loop der jaren neemt het bodemleven in activiteit en kracht af, waardoor de productiviteit van de bodem omlaag gaat, de planten kwetsbaarder worden voor plaaginsecten en er steeds vaker pesticiden nodig zijn. Een prachtig kortetermijnverdienmodel voor toeleveranciers, een drama op lange termijn voor de bodem. Als telkens op grote stukken land dezelfde gewassen op industriële wijze worden geteeld, daalt het organisch stofgehalte in de bodem totdat de bodem raakt uitgeput.

De boer als verdienmodel

Justus von Liebig, als onderzoeker de grondlegger van landbouw op chemische basis, waarschuwde al in 1861 voor de negatieve gevolgen voor het bodemleven door het eenzijdig opjagen van plantengroei met kunstmest. Justus vergeleek kunstmest in zijn tijd met het effect van brandewijn op de mens. Een eeuw later verschenen steeds vaker alarmerende rapporten en boeken, die wezen op de risico's van industriële landbouw. Toch hebben kunstmest en landbouwgif een grote vlucht genomen. Er is een agro-industrie ontstaan waarbij de boer onderdeel is geworden van een verdienmodel van toeleveranciers gebaseerd op beheersing van de natuur in plaats van te werken vanuit de ecologische draagkracht.

Onafhankelijke landbouwadviseurs

De diensten voor onafhankelijk landbouwadvis die ooit in ons land bestonden zijn ingeruild door 'erfbetreders' in dienst van de agro-industrie, voornamelijk de leveranciers van kunstmest, pesticiden, zaden, veevoer, machines en financiën. Ze zijn gebaat bij voortdurende productietoe name en grootschaligheid en zorgen via de boer voor goedkope grondstoffen voor de voedselverwerkende industrie. De maatschappelijke kosten worden afgewenteld op de samenleving. Dit landbouwsysteem plaatst ons nu voor torenhoge kosten in het kader van o.a. de stikstofcrisis, slechte waterkwaliteit en verlies aan biodiversiteit. Problemen die in directe relatie staan tot de manier waarop we met onze bodems omgaan. De boer is vooral slachtoffer. Wereldwijd liggen de percentages zelfmoord onder boeren ver boven gemiddeld. Dat steeds meer groene weiden en akkers inmiddels een soort eenzijdige groene woestijnen vormen, waar het leven zich uit terugtrekt, ontgaat de meeste burgers. Niet alleen de vogels en insecten zijn grotendeels verdwenen, maar ook het ondergrondse bodemleven wordt aangetast. En zo gaat deze stille plundering van onze biodiversiteit en onze bodemvruchtbaarheid voort.

100 jaar geleden wisten we het al

De zorg over wat grootschalig gebruik van kunstmest met het bodemleven en de voedselkwaliteit zou doen, leidde bijna 100 jaar geleden tot de start van de biodynami-

sche landbouwmethode, waar het landbouwbedrijf wordt gezien als een levend organisme. Ziekten en plagen kunnen dankzij het bodemleven en de rijke biodiversiteit worden beheerst.

Biodynamische boeren zorgen met gecomposteerde, strorijke dierlijke mest, een ruime vruchtwisseling en stikstofbindende gewassen voor een natuurlijk systeem om de bodemvruchtbaarheid in stand te houden. Bodems blijven jaarrond zo veel mogelijk bedekt. Vooral wisselteelt met o.a. grasklaver kan koolstof in de bodem vastleggen en daarmee een belangrijke bijdrage leveren aan de oplossing van de grootste bedreiging van onze tijd: klimaatverandering. Een gemengd en grondgebonden bedrijfssysteem waar het meeste veevoer zelf wordt verbouwd, betekent ook een beperkte veestapel met veel weidegang en minder broeikasemissies. En het mooie is dat wat goed is voor de bodem, ook past bij een gezond voedselpatroon voor de mens, namelijk met meer variatie en minder dierlijke producten. Vaak wordt gewezen op een gemiddeld lagere productie per hectare bij biologische landbouw. Dat klopt voor de korte termijn, maar op bodems die uitgeput raken door de intensieve landbouw, kunnen we op termijn geen voedsel meer verbouwen. Daar komt bij dat een beperking van de dierhouderij – en dus voor arealen veevoer die we importeren – een veel groter effect heeft op onze voedselzekerheid omdat het veel efficiënter is om direct voedsel voor mensen te

Wat goed is voor de bodem, past bij een gezond voedselpatroon voor de mens

verbouwen dan indirect via dieren. Bovendien tonen langjarige vergelijken de veldproeven van het Zwitserse onderzoeksinstituut FiBL en het Amerikaanse Rohdale Institute aan dat de biologische en biodynamische teelten t.o.v. gangbare teelten bij weersextremen vaak al gelijk of soms zelfs beter scoren. Dat komt doordat bodems met een hoger organisch stofgehalte een beter waterregulerend vermogen hebben. En periodes van extreme droog-

te en extreme wateroverlast komen nu al steeds vaker voor en dat zal helaas nog verdergeren.

Geld en energie stroomt de verkeerde kant op

Hoe verder? De vervuiler betaalt nog altijd niet, maar wordt betaald. Ten eerste nu met miljarden overheidsgeld om enkele honderden boeren die veel stikstof uitstoten uit te kopen zodat de rest op oude voet door kan gaan. Ten tweede worden de maatschappelijke kosten voor verlies aan natuur en milieu nog altijd niet in rekening gebracht bij de veroorzakers, met oneigenlijke concurrentie met biologisch werkende boeren als gevolg. En ten derde komen de meeste Europese subsidiegelden nog altijd voornamelijk bij de grootschalig werkende boeren terecht.

In deze zogenaamd *vrije markt* beconcurreren de grote bedrijven en vervuilers kleine boeren in ontwikkelingslanden, zoals bij de export van onze gesubsidieerde kippenvleugels, die de lokale boeren in West-Afrika de kop hebben gekost. Ook onze liefde voor *fast fashion* zorgt voor vervuilende en water en ruimte verslindende teelten op het zuidelijk halfrond en is daarmee een belangrijke oorzaak voor het feit dat in steeds meer gebieden de voedselzekerheid onder druk staat.

Van welvaart naar welzijn

Gaan we in Nederland met het terugbrengen onze landbouwexport ook terug in 'welvaart'? Wel als je welvaart definieert als drie keer met het vliegtuig op vakantie per jaar, maandelijks nieuwe kleren kopen en vlees voor een prijs die slechts een fractie van de werkelijke prijs bedraagt. Al moet je dat ook niet overdrijven, landbouw bedraagt maar een beperkt percentage van onze economie en kost de samenleving miljarden in de bestrijding van dierziekten en het schoonhouden van ons drinkwater. Desamenleving krijgt erwelzijn voor terug, zoals het kunnen eten van verse groenten en fruit uit de eigen omgeving, genieten van de vogels en fietsen in je omgeving, frisse lucht om te ademen, schoon water om in te kunnen zwemmen, bodems die ook voor toekomstige generaties productief blijven. Aantrekkelijke landbouwbedrijven dragen bij aan de lokale economie met kansen voor recreatie, educatie, zorg en ambachtelijk werk. Leven trekt leven aan.

Ecomodernisme als dwaalspoor

Laten we niet teveel tijd verspillen door de aandacht te verleggen naar de zelfverklaarde ecomodernisten die denkend vanuit het bestaande controlemodel nieuwe technieken aanprijzen om zaadgoed genetisch te manipuleren of voedselplats aanprijzen waar zonlicht en aarde wordt ingeruild voor kunstlicht en substraat. Het is eenzijdig gericht op technologie, het verdienmodel hierachter blijft ongewijzigd. De natuur – die altijd streeft naar herstel van balans en diversiteit – zal zich altijd tegen steriele omstandigheden en eenzijdige teelten teweer stellen en dan vervallen we weer in gebruik van landbouwgif. En dat is bij alle schone belofes van genetisch gemodificeerde gewassen ook elke keer weer gebleken. In de plantlab/voedselplats wordt vooral sla geproduceerd, met weinig voedingswaarde. Het kan hooguit een marginale rol gaan vervullen.

Ecomodernisten pleiten voor een scherpe tweedeling tussen landbouw en natuur. Maar voedselproductie die de natuur vooral wil uitsluiten en beheersen is een utopie, terwijl nu al in de praktijk bewezen wordt dat een duurzame natuurinclusieve landbouw mogelijk is. Ecomodernisme is de nooduitgang voor de grote spelers in de agrisector die de buien hangen, maar met een eigen invulling van de term regeneratieve landbouw op de oude voet door willen gaan. De in de Europese wet verankerde biologische landbouw, wordt door de grote agrispelers doodgezwegen.

Technologie dienstbaar aan de boer

Natuurlijk is het beeld nooit volledig zwart-wit. Voor een productieve landbouw speelt veredeling van gewassen een rol, met technologie kan de landbouw onafhankelijker worden van fossiele brandstoffen, kunst-

mest zal in sommige delen van de wereld – vooral in Afrika – in combinatie met goede bodemverzorging voorlopig nog een rol blijven vervullen. Er is een markt voor natuurlijke gewasbeschermingsmiddelen. Er zullen tussenvormen blijven bestaan. Er zijn fantastische innovatieve boeren die nog wel beperkt chemie inzetten. De biologische landbouw en de agro-ecologische beweging hebben nog tal van ontwikkelingsvraagstukken, de kringlopen zijn nog niet gesloten en er ligt ook bij de biologische en biodynamische landbouw nog een grote uitdaging om fossiele brandstoffen uit te bannen.

Maar landbouwgif, kunstmest en de intensieve dierhouderij moeten alle drie drastisch teruggebracht worden om de grote uitdagingen van onze tijd aan te kunnen. Technologie, onderzoek, landbouwadvis en scholing moeten daartoe dienend worden aan onze gezamenlijke belangen, in plaats van sturend voor het financiële belang van enkelen. Nu worden in de veredeling bv miljoenen geïnvesteerd om een ‘traanloze’ ui te kweken. Is dat werkelijk waar we op zitten te wachten? Of echt om te huilen?

Ramp in slow motion

We zitten gevangen in een idee dat een radicale omslag niet mogelijk is, maar het is omgekeerd. Doorgaan op oude voet is onmogelijk. Bij acute rampen gaan we blussen, pompen, strijden, omdat we geen andere keus hebben. Niemand spreekt dan over ‘verdienmodellen’. De snelle klimaatverandering, het verlies aan planten en diersoorten, de herhaaldelijke grote uitbraken van dierziekten, het verlies aan vruchtbare gronden, vormen een ramp in slow motion. We zullen ons tot deze feiten moeten verhouden en in actie moeten

komen. En juist Nederland zou een geweldige proeftuin kunnen worden om te laten zien dat er een keus is. Steun onafhankelijk landbouwadvis, zorg voor toekomstgericht onderwijs met lessen ecologie, biologie en voedingsleer. Zorg voor belasting op vervuilende producten, stimuleer participatief onderzoek voor pionierende ecologisch werkende boeren. Zorg voor toegang tot grond voor boeren die willen investeren in een gezond bedrijfssysteem. Gebruik klimaat en stikstofondsen om boeren de omslag te kunnen laten maken. Stuur met visie op doelen en resultaten in plaats van het proberen te beheersen van uitwassen met losse maatregelen (denk aan luchtwassers voor de bio-industrie voor vermindering van uitstoot van fijnstof en stank, een *end of pipe* benadering voor een in zichzelf onhoudbaar systeem). En zeg tegen de lobbyisten dat je helaas geen tijd voor ze hebt, omdat het nu om de toekomst van ons allen gaat.

Oases van hoop en verbinding

De lobbymacht van de bestaande structuur bleek nu nog telkens te sterk om het in alle opzichten krakende systeem te doen veranderen en heeft zich ook in de politiek genesteld onder de verbloemende naam Boer-BurgerBeweging. Maar de echte boerburgerbeweging is waar boeren en burgers daadwerkelijk met elkaar verbonden zijn. Daar vormen zich oases van hoop en groeiende bewustwording. Nog veel meer boeren, tuinders en burgers kunnen zich hierbij aansluiten en kiezen met hun vork en in het stemhokje in wat voor een land ze willen wonen. Zodat onze boeren de aarde vruchtbaar kunnen houden. De enige kans op een leefbare toekomst ligt onder onze voeten.

Bert van Ruitenbeek is al bijna 25 jaar werkzaam in de biologische en biodynamische landbouw, nu als directeur van het Demeter keurmerk voor biodynamische landbouw en voeding. Met initiatieven als Adopteer een Kip, de Week van de Smaak, maar ook als columnist en podcastmaker en organisator van tientallen debatavonden met internationaal befaamde opinion leaders als Michael Pollan, Vandana Shiva en Carolyn Steel, werkt hij aan een hernieuwd bewustzijn om de essentiële rol van landbouw en voeding te duiden voor ons voortbestaan.

Demeter is het kwaliteitskeurmerk voor biodynamische landbouw en voeding

AARDPEER, SAMEN VOOR GROND**HAALT 2,9 MILJOEN EURO OP VOOR AANKOOP VAN GROND**

Ruim 250 investeerders hebben in maart van dit jaar voor 2,9 miljoen euro ingeschreven op de Samen voor Grond II obligatielening van Stichting BD Grondbeheer. Met de inleg wordt 35 ha landbouwgrond aangekocht voor de transitie naar een natuurvriendelijke voedselproductie, een gezondere bodem en meer biodiversiteit. Het gaat om vijf bedrijven in Noord-Holland, Zuid-Holland, Noord-Brabant, Gelderland en Friesland die allen een sterke binding hebben met de gemeenschap waarvoor zij op natuurvriendelijke wijze voedsel produceren.

De vijf initiatieven voldoen aan de criteria van Aardpeer: door middel van landbouw de kwaliteit van de bodem en biodiversiteit elk jaar verbeteren. Het betreft:

- Tuinderij de Bosmantel in Andijk (4 ha, Noord-Holland),
- Herenboerderij aan den Drecht in Leimuizen (23 ha, Zuid-Holland),
- Duurzaamheidscentrum De Kleine Aarde in Bostel (2 ha, Noord-Brabant),
- Fruittuin Fruitweelde in Ingen (4 ha, Gelderland),
- CSA Ús Hôf in Sibrandabuorren (2 ha, Friesland).

De gronden worden tegen voorwaarden en een prijs die passend is bij een natuurvriendelijke bedrijfsvoering verpacht aan de boeren.

Dit is de tweede keer dat *Aardpeer, Samen voor Grond* een obligatielening uitgeeft. In totaal is er in twee rondes nu ruim 10 miljoen euro opgehaald door 950 inves-

teerders om natuurvriendelijke landbouw door heel Nederland te realiseren.

Aardpeer, Samen voor grond is begin 2021 van gestart gegaan met een eerste ronde van ‘Samen voor Grond’ obligaties, uitgegeven door Stichting BD Grondbeheer. Deze uitgifte was een groot succes. Er werd voor 7,2 miljoen euro aan obligaties uitgegeven. De eerste groep investeerders bestaat naast particulieren ook uit een aantal maatschappelijke organisaties zoals Vogelbescherming Nederland en Landschapsbeheer Gelderland en institutionele investeerders.

Met de Samen voor Grond II obligatielening met een looptijd van 15 jaar is hier een vervolg aan gegeven. Naast een duidelijk maatschappelijk rendement bieden de obligaties Samen voor Grond II een jaarlijkse rente van 1,3 procent. De redenen om mee te doen met de Samen voor

Grond obligaties zijn divers. Een investeerder uit Amsterdam zegt: “Ik wil graag boeren steunen die het roer omgooien en duurzaam met hun grond en producten omgaan.” Een deel van de investeerders heeft ook specifiek één van de initiatieven als reden voor aankoop van obligaties genoemd, wat laat zien dat er een grote mate van betrokkenheid van de gemeenschap is rondom deze boerderijen.

Nu de tweede Samen voor Grond obligatie succesvol geplaatst is, onderzoekt *Aardpeer, Samen voor Grond* nieuwe mogelijkheden voor het aankopen van landbouwgrond voor natuurvriendelijke boeren en voedselinitiatieven.

Kees van Biert, mede-initiatiefnemer van Aardpeer en voorzitter van BD Grondbeheer ziet naast publieke financieringsinstrumenten ook kansen met maatwerk voor institutionele beleggers en vermogensbeheerfondsen. Naast investeren is het ook mogelijk om te schenken ten behoeve van Aardpeer. Dit kan belastingvrij via Stichting BD Grondbeheer vanwege de ANBI-status van deze stichting. Met elke gift worden er vierkanter meters grond vrijgekocht. De opbrengst gaat ook hier volledig naar de aankoop van landbouwgrond voor natuurvriendelijke boeren en voedselinitiatieven.

BOER

’t Leeuweriksveld CV - Emmen
A.B.M.de Winter - Oostvoorne
B. Steenbergen - Onnen
BakkerBio - Munnekezijl
BD tuinderij De Stek – Lelystad
Be-Leaf – s-Gravenzande
Blokwekerij Poldervaart BV -
Vierpolders
Biologisch Fruitbedrijf Konijn –
Z.O. Beemster
Biostee Teelt VOF – Zuid-Beijerland
Boer Brunia - Raerd
Boerderij Blisveld - Drempt
Boomgaard Ter Linde - Oostkapelle
Brandsma's plaets – Bolsward
Burdineplaats – Nes gem.
Heerenveen
CVBA De Kollebloem – Sint Lievens-
Esse
De Beersche Hoeve BV -
Oostelbeers
De Boomgaard - Zeeland
De Eemstuin - Uithuizermeeden
**De Hooge Kamp - Beemte
Broekland**
De Hooge Weyer - Baexe

De Kraanvogel - Esbeek
De Nieuwe Hof - Sint-Truiden
De Stadshoeve - Amsterdam
De Watertuin - Groeningen
De Zonneboog - Lelystad
Dennehoeve - Hooghalen
Doornik Natuurakkers - Bemmell
**Druivenkwekerij Nieuw Tuinzicht
-Den Hoorn**
F.H.A. Lankhorst VOF - Nijkerk
Firma Zijp-Melse - De Rijp
Frisque Michel - Neerijse
Huldenberg
Fruitful - Biddinghuizen
Gaas – Swifterbant
Groenland Biologische
Groentekwekerij Andel BV - Andel
H.G.P. van Beek en A.M.L. van Beek-
Besselink - Dronten
Het Oude Klooster - Werkhoven
Het Willink – Ane Hoeve Catherine
Elisabeth - Noordeloos
J.A. Eijkelenburg - Gemert
J.A.M. Rombouts - Dronten
J.A.M. van Dam en S.M.J. van Dam
-Bosman - Hattem
JW Rutte - Zaandam
Kelj en van den Dries - Ens

GIDS

Kwekerij A8 - Doorn
L.A.M.C van Kessel - Sint Oedenrode
L.J. Ruissen BV - Varik
Land en Boschzigt - s-Graveland
LONK-LÖT - Nagele
Loverendale BV - Oostkapelle
Maatschap A.J.G. en S.W. Westra
- Dronten
Maatschap Rijk-Hartkamp -
Biddinghuizen
**Maatschap van Nieuwenhuyzen -
Biddinghuizen**
Maatschap van Zanten -
Garmerwolde
Melkveehouderij Van Swieten V.O.F.
- Stompwijk
Meulwaeter - Kruiening
Mts Deinum S. en W. en Ensing
JM - Sondag
Mts Gerritsma Smink - Elahuizen
Mts Mooij-de Lange - Castricum
Obio - Drachten
Overkempe, De Seizoenen - Olst
PC v/d Erve Biologische Akkerbouw
- Goudswaard
Pluimveebedrijf de Bruijn - Leunen
Schoonderbeek - De Glind
Stichting Sint Donatus - Den Burg
Timpelsteed - Engwierum
Tuinbouwbedrijf FJJ de Koning
BV - Tinte
Tuinderij Amelishof - Bunnik
Tuinderij Moervliet - Breda
Tuinen van Kraaybeekhof -
Driebergen
v.o.f. De Rodenburghoeve - Uitgeest
Van Andel Bio – Zeewolde
Van Paassen - van Balkom vof -
Oude Leede
Veld en Beek - Doorwerth
Veldkeur - Rummen
Villa Sterrebos - Frederiksoord
VOF Risseuww Jentohoeve -
Schoondijke
Vof van der Spek - Lage Zwaluwe
Warmonderhofstede BV Tuinbouw
- Dronten
Weleda Nederland SE - Zoetermeer
Westers Organic - Biddinghuizen
Westers VOF - Zeewolde
Wilhelminahoeve - St Philipsland
Wijngaard Dasseumus - Chaam
Zonnehoeve - Zeewolde
Zonnelliefde - Bant

BOERENVERWERKER
BioNico BV - Warnsveld
Boerderij Ruimzicht - Halle
Bronlaak, De Seizoenen BV - Oploo
De Bolster BV - Epe
De Buitenplaats - Eenigenburg
De Dennenkamp - Rekken
De Hondspol VOF - Driebergen
De Kompenije -

Drachtstercompagnie
De Muyehof - Nieuwerkerk
De Noorderhoeve - Schoorl
De Vijfprong – Vorden
De Zaderij Coöperatie U.A. – Bant
Dijkgatshoeve, Raphaelstichting -
Wieringerwerf
Ekoboerderij Arink - Lievelede
Eurok Fruit BV - Helenaveen
Firma Nieuw Bromo van Tilburg
Waddenmax - Hornhuizen
Fruitteeltbedrijf De Ring - Oud
Sabbinge
Fruitweelde - Ingen
Hansketien - Mantinge
Kaasboerderij Noorderlicht -
Noordeloos
Keizersrande - Diepenveen
Maatschap Dames en Heren Vos -
Kraggenburg
Maatschap Nieuw Bonaventura -
’s Gravendael
Mts Twisk - Dronten
Novalishoeve - Den Hoorn
Noorderbos VOF - Tiendeveen
Pluimveebedrijf Boerveenshof -
Gasselternijvee
Ridammerhoeve - Amstelveen
Saenenhof - Heeze
Seaking Rotterdam BV - Ophemert
Warmonderhofstede - Dronten
Widar Fonds VZW - Merksplas
Wijngaard De Vallei - Westouter
Zonnegoed - Ens
Zorgboerderij De Klompenhoeve -
Egmond a/d Hoef
Zorgboerderij Naaberhoeve -
Echten
Zuiver - Buurse

HANDELAAR

Aaldering Trade BV - Biddinghuizen
AgroFair Benelux BV - Barendrecht
Bakkerij Verbeek BV - Brummen
BD-Totaal BV - Houten
Bidfood BV - Ede
Bio Fresh Produce - Breda
Bio World BV - PoeldijkBIO-Center
ZANN - Berkel en Rodenrijs

Bio-Freshi BV - Dongen
Biofresh Belgium MV/SA - Gavere
Bioorganic Holland BV - Horn
BioRey BV - Eindhoven
Biostee BV - Zuid-Beijerland
Biotropic BV - Bleiswijk
Biovoordeel - Baflo
Bolle en Bolle BV (Oxxafood) -
VeenendaalCIV Superunie BA
- Beesd
Clearspring Ltd. - Haulerwijk
Coöperatie "Nautilus Organic" UA -
Emmeloord
Cordier NL - Zoetermeer

Oerlemans Foods Waalwijk BV -
Waalwijk
Orange Import BV - Marknesse
Organic Goatmilk Coöperatie - Rijen
OTC Organics BV - Dronten
Reudink BV - Lochem
Rossano Wijnimport - Nuenen
RSQ Bio-BV - Schoondijke
SIGuRIDna - Wognum
Sligro Food Group Nederland BV
- Veghel
Stoker Vogelaar BV - Biddinghuizen
TSH BV - Bredene
Tradin - Amsterdam
Twisk Organic Trade BV - Dronten

De Schakel Contractteelt BV -
Helmond
De Terp Squashpackers - Erichem
Deli Harmony - Hedel
Delta Wines Nederland B.V. -
Waddinxveen
Do-it BV - Barneveld
Eisenga Kaas BV - Oosterwolde
Eosta BV - Waddinxveen
Ets. Mandy-Mapol - Uccle
**Fairtrasa Holland BV -
’s-Gravenzande**
Fairtrasa Sustainable Food BV. -
Garyp
Flevolof BV – Espel
Fresh Way of thinking BV -
Lutjebroek
Gebr. Rademaker BV - De Hoef
Global Organics Europe BV - Nijkerk
GoodFoods B.V. – Roden
Greenfood50 BV – Wageningen
H3 Consulting-De Natuurkeuken
BV - Schorisse
H.A. Schoutentransport -
Hoogerheide
Hagrano BV - Nagele
Heegsma BV - Lemmer
Hofweb - Biddinghuizen
Holland Pharma - Borkulo
Hortica BV – Andijk
ID organics – Zaandam
IPOKI BV - Ridderkerk
Ithaca Organic - TielJust Organic
Service & Trading BV – Hoorn
Lema VOF - Prinseneek
Nature Bio Foods BV - Maasvlakte
Rotterdam
Naturelle BV - Barendrecht
Natuurplan BV - Holten
Noble-House NV - Brasschaat

vanRijnsingensource BV - Helmond
WeGrowOrganic - Zeewolde
Xenia Europe BV - Oss

VERWERKER

Aaldering Bio ui - Biddinghuizen
Aardappelgroothandel Jansen-
Dongen BV - Tilburg
Agrico (afd Bioselect) - Emmeloord
Agrifirm NWE BV Apeldoorn -
Apeldoorn
BD Graan BV - Middenmeer
Beetz BV - Zeewolde
Bio Beta BV - Zeewolde
BioRomeo BV - Ens
De Grote Kamp BV - Volkel
De Traay - Lelystad
De Woeste Grond - Selligen
Flevosap BV - Biddinghuizen
Fritz Vanlerberghe - Passendale
Gourmet BV - Grootebroek
Green Organics BV - Dronten
Hermus Made BV - Made
Het Blauwe Huis BV verwerking -
Ruinerwold
Het Zonnellief - Zeewolde
Joannusmolen BV - Cuijk
Kaaslust BV - Oosterwolde
Kaasmakerij Henri Willig BV -
Heerenveen
Laarakker Bio BV – Well
Maasoever Cold Store BV - Waspik
Machandel BV - Haulerwijk
Molens Vermeulen - Oosterzele
NaNa Bio BV - Helmond
Odin Groothandel B.V. Geldermalsen
- Geldermalsen
Onze Bio Slager - Breda
Organic Flavour Company BV -
Veenendaal
Polderfresh Verwerking - Espel
Respect4food BV - Made
Rouveen Kaasspecialiteiten -
Rouveen
Schulp vruchtensappen - Breukelen
Thylbert bvba - Oedelem
**Top Fresh Handel BV –
Kraggenburg**
TVA Organics B.V. - Zeewolde
Udea BV - Veghel
Vandersterre Holland B.V. -
Bodegraven
Van der Weijden Bio - Biddinghuizen
Van Woerden Flevo BV -
Biddinghuizen
Warrenbol cvba - Aartselaar
Weerribben Zuivel BV - Nederland
Zonnemaire Biol. Bakkerij Ad van
der Westen BV - Waspik
Zonnespelt-Lelystad

Boerderijwinkels

Arnica Kwekerij – Dwingeloo
BakkerBio - Munnekezijl
BD tuinderij De Stek – Lelystad
Beiderwaen landbouw CV -
Hoofdplaat
Boer Brunia - Raerd
Boerderij Blisveld - Drempt
Boerderij Ruimzicht - Halle
Boerderij Veelust - Hensbroek
Bronlaak, De Seizoenen BV - Oploo
Coöperatie Hoeve Biesland B.A. -
Delfgauw
De Blauwe Spie - Noordschote -
België
De Buitenplaats - Eenigenburg
De Dennenkamp - Rekken
De Gennep Hoeve - Eindhoven
De Heerlijkheid Groot Weede -
Hoogland
De Hondspol VOF - Driebergen
De Kollebloem - Sint Lievens - Esse
- België
De Kraanvogel - Tilburg
De Kromme Iepel - Bergen op Zoom
De Lepelaar - Sint Maarten
De Muyehof - Nieuwerkerk
De Noorderhoeve, Raphael stichting
- Schoorl
De Oosterwaarde C.V. - Diepenveen
De Poshooft - Maastricht
de Regte Heijden - Riel
De Stadsboerderij - Almere
De Sterregaard - Hedel
De Verte VOF - Sexbierum
De Vijfprong - Vorden
De Vrolijke Noot - Wapserveen
De Wassende Maan C.V. - Deince
- België
De Zonnenhorst - Punthorst
**Druivenkwekerij Nieuw Tuinzicht –
Den Hoorn**
Eindelienghe - Ritthem
Ekoboerderij de Lingehof - Randwijk
Frisque Michel - Neerijse Huldenberg
- België
Fruittuinvanwest - Amsterdam
Gerbranda State - Pietersbierum
Hansketien - Mantinge
Harmannahoeve - Harlingen
Het Blauwe Huis BV - Ruinerwold
Het Derde Erf - Soest
Hildegardshof - Sauwerd
Horaholm Maatschap Westers -
Hornhuizen
Kaasboerderij Noorderlicht -
Noordeloos
Kwekerij Eko Logisch -
Roelofsarendsveen
Land en Boschzigt - s-Graveland
Loverendale BV - Oostkapelle
Maatschap J. Santing en L.J. Meyling
- Ruinerwold
Maatschap Klaas Bokma -
Smallebrugge
Melkvee bedrijf Keurentjes-
Pietersma - Ruten
Mts Deinum S. en W. en Ensing JM
- Sondag
Natuurlijk Genoegen vof - Driehuizen
Noorderbos VOF - Tiendeveen
Novalishoeve - Den Hoorn
Orange Import BV - Marknesse
Ouwendorperhoeve - Garderen
Overesch Ecologische Landbouw
- Raalte
Overkempe, De Seizoenen - Olst
Pluimveebedrijf Boerveenshof -
Gasselternijvee
Ridammerhoeve - Amstelveen
Saenenhof - Heeze
Scorlewald, Raphaelstichting -
Schoorl
Seaking Rotterdam BV - Ophemert

De Buurtboer BV
Biolicious Oostpoort
Delicious Food
Ekodis Natuurmarkt
Ekoplaza JP Heijestraat
Ekoplaza Haarlemmerdijk
Ekoplaza Waterlooplein
Ekoplaza Elandsgracht
Ekoplaza Scheldestraat
Ekoplaza van Swindenstraat
Ekoplaza Osdorpplein
Ekoplaza Marathonweg
Ekoplaza AJ Ernststraat
Ekoplaza Weteringschans
Ekoplaza Zeilstraat
Fruittuin van West
Marco's Groentespecialzaak
Marqt Beethovenstraat
Marqt Bilderdijkstraat
**Marqt Brazilië Oostelijke
Handelskade**
Marqt Ceintuurbaan
Marqt Haarlemmerstraat
Marqt Hoofdorpweg
Marqt Linnaeusstraat
Marqt Olympiaplein
Odin Bos en Lommer
Odin Ceintuurbaan
Odin Czaar Peter
Odin Westerpark
Odin Zeeburg
Soup en Zo 1 Nieuwe Uilenburgstraat
Soup en Zo 3 Van Baerlestraat
Stadsmarkt de Pijp
Streekmolens

**Winkels Flevoland-Gelderland-
Overijssel**
Han's Natuurvoeding - Almelo
Ekoplaza Almere
Odin Almere
Ekoplaza Apeldoorn
Gimsel Apeldoorn
Ekoplaza Velperplein - Arnhem
Ekoplaza Kronenburg - Arnhem
Odin Arnhem
Mimint - Arnhem
Ekoplaza Barneveld
**Landgoedwinkels Heerlijkheid
Marienwaardt - Beesd**
De Kardoens - Bennekom
BijBio Natuurij - Culemborg
Landgoed Rhederoord - De Steeg
Restaurant Koetshuis Rhederoord
- De Steeg
Ekoplaza Deventer
Biowinkel - Didam
EkoPlaza Dieren
’t Volle Pond - Doetinchem
Odin Ede

Ekoplaza Enschede
ZEN Natuurwinkel - Epe
Natuurwinkel Ermelo - Ermelo
Martin's Health Shop Geldrop
Ekoplaza Harderwijk
Puur Holland VOF - Heerde
Ekoplaza Hengelo OV
De Ekolander Natuurvoeding -
Lelystad
Zenith Natuurvoeding - Lelystad
Natuurwinkel Chili en Spruit - Malden
Ekoplaza Groenestraat Nijmegen
Ekoplaza Ziekerstraat - Nijmegen
Van Nature - Nijmegen
Odin Nijmegen
Odin Oosterbeek
De Twee Linden - Reek
Thedinghsweert/Zorg in bedrijf -
Tiel
Simply Delicious - Velp
Odin Velp
Odin Wagenin
De Zonnegaard - Voorst
Ekoplaza Winterswijk

Super Natuur - Zutphen
De Koehoorn - Zutphen
Odin Zutphen
Ekoplaza Zwolle
Odin Zwolle

Winkels Centraal Nederland
Ekoplaza Amersfoort
Natuurwinkel Nieuw Mos Amersfoort
Natuurwinkel Emiclaer - Amersfoort
Odin Amersfoort
De Smaak van Echt - Baarn
Hoeve Ravenstein Baarn
Ekoplaza Bilthoven
Ekoplaza Bussum
Odin Driebergen
Willem en Drees - Cothen
Ekoplaza De Bilt
Odin Delft
Ekomeni B.V. - De Meern
Natuurvoeding Doorn
DeNatuurkeuken.nl – Hilversum
EkoCert natuurwinkel - Hilversum
Goody Foods - Hilversum
AA Eko Store - Hilversum
Biomonkie/De Weide - IJsselstein
Organic Food For You - Laren
Good For You - Mijdrecht
Ekoplaza Soest
Odin Veenendaal
Odin Woerden
De Groene Winkel Zeist
Ekoplaza Amsterdamselaarweg
- Utrecht
Ekoplaza De Gaard - Utrecht
Ekoplaza Twijnstraat - Utrecht
Ekovers - Utrecht
Landgoed Rhederoord afd. Future
groep - Utrecht
Moestuin Maarschalkerweerd BV -
Utrecht
Odin Biltstraat - Utrecht
**Odin Rio de Bio Adelaarstraat –
Utrecht**

Winkels Zuid-Holland
FAI De Biowinkel BV h/o
Natuurwinkel - Alphen a/d Rijn
Bergsen Gezondheidswinkel BV -
Barendrecht
Ekoplaza Capelle Aan Den IJssel
Ekoplaza Delft
Odin Delft
Odin Dordrecht
Foodcomponist BV - Dirksland
Biowinkel Gouda
Ekoplaza Leiden
Brandnetel - Leiden
Zamzam Holding B.V./Centrum -
Leiden
Ekoplaza Leidschendam
Edelweis - Noordwijkerhout
Himalaja - Oud - Beijerland
Landwinkel de Fruit Heerlijkheid -
Papendrecht
Ekoplaza Rijswijk
Doornhof - Rockanje
Eko - logisch - Roelofarendsveen
Ekoplaza Nieuwe Binnenweg -
Rotterdam
Zenith Natuurvoeding - Lelystad
Natuurwinkel Chili en Spruit - Malden
Ekoplaza Groenestraat Nijmegen
Ekoplaza Ziekerstraat - Nijmegen
Van Nature - Nijmegen
Odin Nijmegen
Odin Oosterbeek
De Twee Linden - Reek
Thedinghsweert/Zorg in bedrijf -
Tiel
Simply Delicious - Velp
Odin Velp
Odin Wagenin
De Zonnegaard - Voorst
Ekoplaza Winterswijk

Danny's Groentehoeke - Sleeuwijk
Eko Shop - Sommeldijk
Ekoplaza Wassenaar
Natuurwinkel Zoetermeer -
Zoetermeer
Ekoplaza Weimarstraat Den Haag
Ekoplaza Grote Marktstraat - Den
Haag
Ekoplaza Theresiastraat - Den Haag
Ekoplaza Kerkplein - Den Haag
De Kruidentuin - Den Haag
Marqt Theresiastraat - Den Haag
Odin Den Haag
The Shore - Den Haag
Zonnepoort - Den Haag
De Zonnestraat - Den Haag

Winkels Zuid Nederland
Tervo Gezondheidswinkel - Baarle-
Nassau
Ekoplaza Bergen op Zoom
Natuurwinkel Best
De Schoffel - Boxtel
Ekoplaza Breda
Odin Breda
Ekoplaza Den Bosch
Natuurlijktomaat.nl - Dongen
Van Herpt Delicatessen/Reform
BV - Drunen
Ekoplaza Stratumsewijk - Eindhoven
Ekoplaza Kruisstraat - Eindhoven
Ad van der Westen BV - Gilze
Biodrome - Goes
Aries Landwinkel - Heeze
Ekoplaza Helmond
Ekoplaza Twijnstraat - Heusden Vesting
Biobewust - Hoensbroek
Bioduin - Koudekerke
De Grote Verleiding - Kruiening
Ekoplaza Maastricht
’t Hof Welgelegen - Middelburg
De Tuin van Broeder Ludovicus -
Middelburg
Simply Delicious - Oosterbeek
Broeders gezondheidswinkel -
Oosterhout NB
Ekoplaza Oss
Ekoplaza Roermond
Natuurwinkel "Puur & Vitaal" -
Roosendaal
Zuiver Aarts Reform/Specialzaak -
Rosmalen
Tervo Gezondheidswinkel - Putte
INC 't Verswarenhuys - Schijndel
Sniedershof - Schilde
Van Nature Son
Ekoplaza Tilburg
Innatura Terneuzen
Ekoplaza Uden
Madelief – Valkenburg
Ekoplaza Veldhoven
Biowinkel - Venray
L' Autre Cote – Vught

Winkels België
EkoPlaza Alsemberg
Bio Station BvbA - Antwerpen
Het Natuurhuis Antwerpen -
Antwerpen
Het Natuurhuis Zuid NV - Antwerpen
EkoPlaza Berchem
De Juiste Weg Bvba - Beveren - Waas
Gezondheidswinkel het Zonnetje -
Maasmechelen
Sinature NV - Onze - Lieve - Vrouw
- Waver
Het Natuurhuis Merksem
Bioplaza - Overpelt

MEER INFORMATIE OVER VERMELDING IN DE DEMETER GIDS:
KEES.SLAGTER@DEMETERMAGAZINE.NL - 0348-431393

MET ZORG GEMAAKT

Deze pindaakaas is geproduceerd op SEKEM, een biodynamische landbouwinitiatief in Egypte. Met compost, koeienmest en preparaten hebben ze de dorre woestijngrond getransformeerd tot een groene oase voor mens en natuur. Ook is de levensstandaard van de boerenfamilies sterk verbeterd met onderwijs, medische zorg en een eerlijk salaris. Meer info op luna-e-terra.nl

Demeter is het kwaliteitskeurmerk voor voeding van gecontroleerd biodynamische teelt.

demeter

PUUR
NL

uit
Dronten en
Biddinghuizen

BIODYNAMISCHE SAPPEN

Afkomstig van: Maike Bischof uit Dronten + de familie
van Nieuwenhuijzen uit Biddinghuizen

De lokale teeltomstandigheden en de voortdurende sturing
op bodemkwaliteit en het telen met aandacht voor biodiversiteit
maakt deze sappen bijzonder. Pure licht gefilterde sappen
gemaakt van buitenbeentjes van onze vaste Puur NL telers.

Maike Bischof teelt appels met het Demeter-keurmerk, puur natuur en zonder chemische bestrijdingsmiddelen.

Puur NL zoekt de boeren, telers en producenten uit Nederland die geloven in kwaliteit, oorspronkelijkheid en authenticiteit. Zij voldoen niet alleen aan de biologische beginselen, maar hebben meer te bieden. Ze leveren producten met een verhaal. Puur NL brengt deze producten bij elkaar. Een assortiment bijzondere biologische

Het wortelsap en de rode bieten - appelsap worden met liefde gemaakt door de familie van Nieuwenhuijzen. Ze selecteren de mooiste wortels van hun land voor in de schappen, van de 'buitenbeentjes' wordt sap gemaakt.

producten uit de regio. Met een heldere aanduiding over de herkomst: door wie, waar en hoe wordt er met hart, ziel en grote overtuiging aan de producten gewerkt. Maar ook met de zekerheid dat jij het beste krijgt. In smaak kwaliteit, oorsprong en vakmanschap.

Van dichtbij naar bijzonder.

Meer weten?

www.puur-nl.nl

Verkrijgbaar bij de bio
speciaalzaak en Marqt.